

CƏNUBİ XƏZƏR HÖVZƏSİNİN NEFQAZLILIĞININ MƏKAN QEYRİ-BİRCİNSLİLİYİ VƏ ONUN MƏNŞƏYİ

Ə.Ə. Feyzullayev, F.Ə. Qədirov

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Geologiya və Geofizika İnstitutu

Cənubi Xəzər hövzəsində (CXH) uzun illər aparılan geoloji-kəşfiyyat işlərinin nəticəsində hövzənin əsas rezervuarı olan məhsuldar qatının (MQ - alt Pliosen) regional neftqazlılığında məkan qeyri-bircinsliliyi müəyyən edilmişdir. Sənaye karbohidrogen yığımlarının 80% -dən çoxu əsasən hövzənin şimal hissəsində cəmləşir. Bu fakt burada karbohidrogenlərin əmələ gəlməsi, miqrasiyası və toplanması üçün çox əlverişli şəraitin olması ilə izah olunur. Son illərdə, müasir metodların və yanaşmaların (GPS ölçüləri, gravimetrik, seysmoloji, seysmik və geokimyəvi tədqiqatlar) tətbiqi ilə, böyük həcmdə kompleks geoloji-geofiziki tədqiqatlar həyata keçirilmişdir. Bu tədqiqatların nəticələrinə görə, Cənubi Xəzər mikroplitəsinin Mərkəzi Xəzər kontinental plitənin altına subduksiyası olduğu aşkar edilmişdir. Bununla əlaqədar, Cənubi Xəzər çökəkliyinin hüdudlarında neft-qazlığının məkan qeyri-bircinsliliyi, digər faktorlar ilə yanaşı, subduksiya prosesləri ilə idarə olunduğu əsaslandırılır və neft və qaz yataqlarının formalaşmasını və məkanda paylanmasını əsaslandıran tektonogeofiziki model təqdim edilir.